

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 32/2019-7

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Vesne Vrbetić kao predsjednice vijeća te Žarka Dundovića, Dražena Tripala, Ratka Šćekića i dr. sc. Marina Mrčele, kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice – specijaliste Marijane Kutnjak Čaleta kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. M. B. i drugih, zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 53/91, 39/92, 91/92, 31/93 – pročišćeni tekst, 35/93 – ispravak, 108/95, 16/96 – pročišćeni tekst i 28/96 – dalje: OKZ RH) i drugih, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i opt. M. B. podnesenim protiv presude Županijskog suda u Rijeci od 16. svibnja 2019. broj K-Rz-5/2018-19, u sjednici održanoj 19. lipnja 2020.

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se kao neosnovane žalbe državnog odvjetnika i opt. M. B. te se potvrđuje prvostupajnska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Županijski sud u Rijeci proglasio je krivim opt. M. B. zbog dva kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, jednog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH za koje mu je na temelju citiranog propisa utvrdio kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina i jednog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. st. 1. (pravilno je: čl. 122.) OKZRH za koje mu je na temelju citiranog propisa utvrdio kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina te ga je uz primjenu čl. 43. st. 1. i 2. toč. 1. OKZRH osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina.

Na temelju čl. 148. st. 1. u vezi čl. 145. st. 1. i 2. toč. 1., 6. i 7. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19 – dalje: ZKP/08) optuženik je presuđen na platež troškova kaznenog postupka u iznosu od 2.470,00 kn kao i na platež nagrade i nužnih troškova branitelja po službenoj dužnosti koji će biti određene posebnim rješenjem te na plaćanje paušala u iznosu od 3.000,00 kn.

Na temelju čl. 158. st. 1. i 2. ZKP/08 oštećenici J. O., K. B., L. Č., A. M. M., F. M., L. M., T. M. i S. M. su sa imovinskopравnim zahtjevom upućeni na parnicu.

Istom presudom, prvostupanjski je sud, na temelju čl. 453. toč. 3. ZKP/08, oslobodio od optužbe opt. C. B. zbog dva kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, jednog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH i jednog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. st. 1. (pravilno je: čl. 122.) OKZRH te je u odnosu na ovog optuženika na temelju čl. 149. st. 1. ZKP/08 odlučeno da troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava.

Protiv osuđujućeg dijela presude žalbu je podnio opt. M. B. putem branitelja K. D., odvjetnika iz R., zbog povrede kaznenog zakona i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijana presuda u tom dijelu ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku, odnosno, da se pobijana presuda preinači i opt. M. B. oslobodi od optužbe za oba kaznena djela za koja se tereti, dok je protiv oslobađajućeg dijela presude u odnosu na opt. C. B. državni odvjetnik podnio žalbu zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijana presuda u tom dijelu preinači i opt. C. B. proglasi krivim zbog kaznenih djela za koja se tereti, odnosno podredno, da se u tom dijelu u odnosu na ovog optuženika pobijana presuda ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku.

Optuženik C. B. je putem branitelja Đ. V., odvjetnika iz R., podnio odgovor na žalbu državnog odvjetnika, s prijedlogom da se ta žalba odbije kao neosnovana.

Spis je, sukladno odredbi čl. 474. st. 1. ZKP/08, prije dostave sucu izvjestitelju, dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Kako je branitelj opt. M. B., u žalbi, u smislu odredbe čl. 475. st. 2. ZKP/08, zahtijevao da ga se izvijesti o sjednici vijeća, tako je i učinjeno, međutim, iako uredno izvješten branitelj sjednici nije pristupio pa je sjednica u odnosu na njega i također uredno izvještenog državnog odvjetnika, na temelju čl. 475. st. 4. ZKP/08, održana u njihovoj odsutnosti.

Žalbe nisu osnovane.

Optuženik M. B. neosnovano pobija prvostupanjsku presudu zbog povrede kaznenog zakona iz čl. 469. toč. 4. ZKP/08 tvrdeći da je sud prvog stupnja primjenom odredbi čl. 120. st. 1. i čl. 122. OKZRH primijenio zakon koji nije mogao primijeniti jer se radi o strožem zakonu u odnosu na odredbe čl. 142. st. 1. i čl. 144. st. 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje: KZ SFRJ) koji je važio u vrijeme počinjenja predmetnih kaznenih djela (rujan 1991.).

Naime, ovo pitanje postojanja pravnog kontinuiteta između odgovarajućih zakonskih odredbi koje se odnose na kaznena djela ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i kaznenih djela protiv ratnih zarobljenika i pitanje koji je zakon blaži za počinitelje takvih djela koja su izvršena za vrijeme važenja bivšeg KZ SFRJ, a prije preuzimanja tog zakona kao zakona Republike Hrvatske na temelju čl. 1. Zakona o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („Narodne novine“ br. 53/91, stupio na snagu 8. listopada

1991.) je odavno razriješeno kroz dugogodišnju judikaturu prema kojoj je Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 31/93, 35/93, 108/95, 16/96, 28/96) u odnosu na navedena kaznena djela ratnih zločina za počinitelje blaži jer je za ta kaznena djela imao zapriječenu kaznu zatvora u trajanju od pet do dvadeset godina zatvora, dok je KZ SFRJ za ta kaznena djela predviđao mogućnost izricanja smrtne kazne (koja je doduše donošenjem Ustava Republike Hrvatske - „Narodne novine“ br. 56/90 ukinuta). Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 91/92) promijenjen je i naziv KZ SFRJ u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske, a kasnije dopune odnosno izmjene i dopune te pročišćeni tekst („Narodne novine“ br. 108/95, 28/96 i 31/93) ove odredbe nisu mijenjale.

Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske je u odnosu na ova kaznena djela ratnih zločina blaži i u odnosu na odredbe čl. 158. i čl. 160. Kaznenog zakona („Narodne novine“ br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11 i 77/11 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske – dalje: KZ/97) i u odnosu na odredbu čl. 91. st. 1. Kaznenog zakona („Narodne novine“ br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 – ispravak, 101/17 i 118/18 - dalje: KZ/11) koji gornju mjeru kazne za predmetna kaznena djela ratnih zločina predviđaju izricanje kazni dugotrajnog zatvora, tako da nema sumnje da je sud prvog stupnja nije počinio povredu kaznenog zakona iz čl. 469. toč. 4. ZKP/08 jer je primijenio zakon koji je za opt. M. B. najblaži.

Optuženik M. B. u pogledu pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja u žalbi ističe da u ponovljenom postupku sud prvog stupnja nije razriješio dilemu na koju je ukazao drugostupanjski sud u svom ukidnom rješenju od 5. prosinca 2018., broj Kž-rz-2/17 o spornom obliku supočiniteljstva tvrdeći da je prvostupanjski sud u pobijanoj presudi pogrešno prihvatio izmijenjeni činjenični opis utvrđujući da on nije pucanjem iz vatrenog oružja sudjelovao u likvidaciji civila i ratnih zarobljenika, ali da je inkriminiranim radnjama na drugi način bitno doprinio ostvarenju predmetnih kaznenih djela. Žalbom se ukazuje da ovaj oblik supočiniteljstva u kojem se ne sudjeluje u izravnim radnjama počinjenja pretpostavlja zajednički dogovor supočinitelja i da takav doprinos ostvarenju djela mora biti značajan i konkretan. Kako se u konkretnom slučaju prema činjeničnom opisu radilo o tome da su neposredni izvršitelji Ž. L., on i C. B. postupali po naredbi komandanta jedinice sada pok. N. B., prema stavu žalbe proizlazi da opt. B. nije sudjelovao u nikakvom dogovoru i stoga je to utvrđenje suda prvog stupnja pogrešno. U odnosu na inkriminirane radnje smatra da samo njegovo prisustvo izvršenju djela na način da se nalazi naoružan tijekom vožnje u kamionu i pri likvidaciji zarobljenika ne znači bitno doprinosenje ostvarenju tih kaznenih djela, već se eventualno može raditi o radnji pomaganja.

Međutim, navedenim žalbenim tvrdnjama opt. M. B. nije doveo u pitanje ispravnost utvrđenja suda prvog stupnja da je on u počinjenju predmetnih kaznenih djela, iako je zarobljenike poubijao sada pok. Ž. L., sudjelovao kao supočinitelj jer je svojim radnjama bitno doprinio počinjenju navedenih kaznenih djela. Prema vlastitom priznanju optuženik je po izdanoj naredbi Ž. L. da se civili i ratni zarobljenici ubiju, naoružan puškom i pištoljem sudjelovao u ukrcaju zarobljenika, sjedio je u tovarnom sanduku kamiona, i na taj je način onemogućio zarobljenike da pobjegnu za vrijeme vožnje, a to je isto činio nakon zaustavljanja kamiona i izlazaka zarobljenika prije strijeljanja kada im je naređeno da izađu iz kamiona. Na taj je način opt. M. B., prema prihvaćenoj teoriji vlasti nad djelom, iako nije osobno ubijao

zarobljenike, u toj mjeri, jednako kao „glavni“ počinitelj, vladao situacijom, da se bez njegovog doprinosa ova kaznena djela na opisan način niti ne bi mogla izvršiti. Stoga se ne radi samo o radnjama pomaganja koje samo olakšavaju počinitelju da kazna djela izvrši, već je u pitanju bitan doprinos ostvarenju navedenih kaznenih djela, što znači da je postupao kao supočinitelj iz čl. 20. OKZRH, a ne pomagatelj.

U pogledu postojanja dogovora, iako je u pitanju naredba zapovjednika, koja međutim, izvršitelje ne ekskulpira jer je unatoč tome takvo kazneno djelo protupravno, evidentno je da je u pitanju prešutni dogovor svih aktera koji naredbu izvršavaju jer svi oni naredbu prihvaćaju i pristaju sudjelovati u njenom izvršenju.

Iz navedenih razloga protivno žalbenim prigovorima opt. M. B., sud prvog stupnja je na temelju njegove obrane, u kojoj je iskreno iznio sve okolnosti koje čine bitna obilježja predmetnih kaznenih djela, a koja je u sukladnosti s materijalnim tragovima i iskazima svjedoka M. B., N. B., M. J. i J. S., sve odlučne činjenice pravilno utvrdio te ga je pravilno proglasio krivim zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. i 122. OKZRH.

Optuženik M. B. se ne žali zbog odluke o kazni, međutim, kako se on u smislu odredbe čl. 478. ZKP/08 žali zbog povrede kaznenog zakona i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, to se uzima kao da se žali i iz te žalbene osnove.

Žalba opt. M. B. je i u tom pravcu neosnovana jer je sud prvog stupnja na temelju pravilno utvrđenih olakotnih (neosuđivanost) i otegotnih (postupanje iz osvete) okolnosti za ubijanje tri civilne osobe na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH optuženiku utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, a za ubijanje pet ratnih zarobljenika mu na temelju čl. 122. OKZRH utvrdio kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina, te ga je uz primjenu u izreci citirane odredbe o izricanju jedinstvene kazne, osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. S obzirom na izuzetno veliku pogibeljnost navedenih kaznenih djela, radi se o najtežim kaznenim djelima predviđenim u tadašnjem kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske, blaža kazna ne bi ispunila svrhu kažnjavanja, niti bi u dostatnoj mjeri izrazila adekvatnu društvenu osudu.

Iz svih naprijed navedenih razloga nije osnovana žalba opt. M. B.

Neosnovano se državni odvjetnik žali zbog dijela prvostupanjske presude kojom je opt. C. B. na temelju čl. 453. toč. 3. ZKP/08 oslobođen od optužbe zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. i čl. 122. OKZRH pobijajući ju zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Dakle, iako je dijelom u pravu državni odvjetnik kada u žalbi tvrdi da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da sud prvog stupnja najprije (str. 6.-7), smatra da pitanje konfrontacije u postupcima koji se vode u odsutnosti optuženika nije relevantno, što je pogrešno jer se i u tim postupcima treba omogućiti optuženoj osobi da na određeni način pokuša osporiti iskaz koji ga tereti u isključivom ili pretežitom dijelu, a nakon toga (str. 25.) navodi da se osuđujuća presuda u odnosu na opt. C. B. ne može temeljiti isključivo na nekonfrontiranom iskazu opt. M. B., što je doista donekle u proturječju, ali ne u toj mjeri da se zbog toga, u smislu odredbe čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08, presuda suda prvog stupnja ne bi mogla ispitati.

Naime, konvencijsko i ustavno pravo na tzv. konfrontaciju, tj. pravo da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe, što uključuje i suoptuženike, i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe, odnosi se isključivo na optuženu osobu, i ukoliko bi optuženoj osobi to pravo bilo povrijeđeno, radilo bi se postupovnoj povredi i povredi prava na pošteno suđenje.

Konkretno, da je pobijanom presudom sud prvog stupnja i opt. C. B. proglasio krivim samo na temelju nekonfrontiranog iskaza opt. M. B. (koji je pravilno osuđen na temelju svoje obrane i niza podupirućih dokaza) tada bi se, neovisno što je u pitanju suđenje u odsutnosti, evidentno radilo o povredi prava na pošteno suđenje jer mu nije bilo omogućeno da pokuša osporiti krucijalni dokaz koji ga tereti i u tom je pravcu u ukidnom rješenju išla uputa sudu prvog stupnja. Međutim, u ovoj procesnoj situaciji kada se pitanje povrede prava na konfrontaciju ne odnosi niti na opt. M. B., niti na opt. C. B., državni odvjetnik, neosnovano implicira potrebu dodatnog ispitivanja optuženika radi rasvjetljavanja proturječnosti u obrani opt. C. B..

Kraj takvog stanja stvari, kada opt. C. B. tereti samo iskaz opt. M. B. i ne postoji niti jedan drugi dokaz niti na razini indicija, bez obzira na neuvjerljivu obranu opt. C. B., a u pitanju je suđenje u odsutnosti, sud prvog stupnja je pravilno zbog nedostatka dokaza opt. C. B. oslobodio od optužbe.

Iz svih navedenih razloga, kako žalbe nisu osnovane, a sud prvog stupnja nije počinio povrede na koje drugostupanjski sud na temelju čl. 476. st. 1. ZKP/08 pazi po službenoj dužnosti, na temelju čl. 482. ZKP/08 je presuđeno kao u izreci.

Zagreb, 19. lipnja 2020.

Predsjednica vijeća:
Vesna Vrbetić, v.r.

Pouka o pravnom lijeku:

Protiv drugostupanjske presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sukladno čl. 490. st. 1. toč. 1. ZKP/08 opt. M. B. dopuštena je žalba Vrhovnom sudu Republike Hrvatske kao trećestupanjskom sudu u roku od 15 dana, računajući od dana dostave prijepisa presude.